

УДК378.147:81'243

DOI: <http://doi.org/10.32589/2412-9283.38.2023.284559>

ФОРМУВАЛЬНИЙ КОНТРОЛЬ ЛЕКСИЧНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ ЯК СКЛАДНИКА МІЖКУЛЬТУРНОЇ КОМУНІКАТИВНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ МАЙБУТНІХ ВИКЛАДАЧІВ НІМЕЦЬКОЇ МОВИ

Свиридюк В. П.

verasviridjuk@gmail.com

ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0003-2343-3725>

Київський національний лінгвістичний університет

Дата надходження 25.04.2023. Дата прийняття до друку 28.05.2023.

Анотація. У статті розглядається формувальний контроль німецькомовної лексичної компетентності як вагомого складника міжкультурної комунікативної компетентності. Акцентовано взаємозв'язок об'єктів контролю із фаховими компетентностями освітньої програми спеціальності 014 Середня освіта, спеціалізації Німецька мова і друга західноєвропейська мова, зарубіжна література, методика навчання іноземних мов і культур у закладах вищої освіти другого (магістерського) рівня вищої освіти. Проаналізовано фахові компетентності освітньої програми та виокремлено знання, навички й уміння як об'єкти контролю німецькомовної лексичної компетентності. Внаслідок аналізу фахових джерел щодо питань контролю / самоконтролю, оцінювання / самооцінювання в процесі формування іншомовних навичок і вмій з'ясовано, що успішне оволодіння лексичним аспектом залежить від певних лінгвістичних стратегій, виражених через прийоми, методи, засоби і способи їх реалізації. Конкретизовано об'єкти контролю лексичної компетентності та наведено приклади дотичних видів вправ. Зазначено вагомість лінгвістичної бази для розвитку міжкультурної іншомовної комунікативної компетентності майбутніх викладачів німецької мови. Лексичний аспект уможливорює формування мовної картини світу, відтворення ціннісних орієнтирів народів, чия мова є предметом вивчення. Виокремлено модель формувального контролю, яка складається з п'яти опцій, з-поміж яких критерії й параметри оцінювання, бланки для самоконтролю й самооцінювання. Наведено приклади комунікативних продуктивних вправ із використанням методу проблемного навчання та залученням культурного асимілятора для здійснення формувального контролю лексичної компетентності. Описано перебіг виконання вправ, а також зосередено увагу на їхньому змісті, міжкультурний аспект якого визначає національно-культурні характеристики німецької мови.

Ключові слова: міжкультурна іншомовна комунікативна компетентність, лексична компетентність, об'єкти контролю, формувальний контроль, майбутні викладачі.

Svyrydiuk V. Kyiv National Linguistic University

Lexical Competence Formative Control in Development of Intercultural Foreign Language Communicative Competence of Prospective German Language Teachers

Abstract. Introduction. The article examines the formative control of lexical competence in the conditions of the formation of intercultural communication in the German language. Attention is focused on the interrelation of control objects with the educational program of specialty 014 "Secondary education."

Purpose. The paper shows successful mastery of the lexical aspect; it depends on certain linguistic strategies, expressed through techniques, methods, and means of their implementation. The objects of lexical competence control are described and examples of types of exercises for their implementation are given. **Methods.** The professional competencies of the educational program have been analyzed and knowledge, skills, and abilities were singled out as objects of lexical competence control in the German language. The professional literature on the issue of control/self-control, and evaluation/self-evaluation in the process of formation of foreign language skills and abilities have been analyzed. **Results.** The importance of the linguistic base for the development of intercultural foreign language communicative competence of prospective German language teachers is noted. Improving lexical skills and abilities through using a variety of lexical and phraseological units optimizes the acquisition of cultural knowledge

about the countries and languages being studied. With the help of the lexical aspect, it is possible to form a linguistic picture of the world, to reproduce the value orientations of the peoples whose language has become the subject of study. **Conclusion.** Thus, examples of communicative productive exercises using the method of problem-based learning and a cultural assimilator for lexical competence formative control are given. The course of exercises is described, and attention is also focused on their content, the intercultural aspect of which determines the national-cultural characteristics of the German language.

Keywords: intercultural foreign language communicative competence, lexical competence, objects of control, formative control, prospective teachers.

Постановка проблеми. Удосконалення змісту навчання / вивчення іноземної мови і культури (ІМіК) у контексті формування міжкультурної іншомовної комунікативної компетентності (МІКК) потребує перегляду механізмів здійснення контролю / самоконтролю, оцінювання / самооцінювання тих, хто має на меті оволодіння іншомовними спілкуванням. Розвиток навичок і вмінь МІКК відбувається у взаємопов'язаних діях, які мають мотивувати учасників навчальної діяльності, стимулювати їхні пізнавальні процеси, спонукати їх до контрольної-оцінювальної рефлексії. Контроль / самоконтроль як одна із важливих ланок навчання під час самоаналізу і самокорекції когнітивно-комунікативних дій виступає рушійною силою для створення оптимальних можливостей, щоб виокремити власні навчальні досягнення. Засоби навчання, мета яких сприяти контролю / самоконтролю, оцінюванню / самооцінюванню тих, хто вчиться, повинні носити формувальний характер, що виражається через критерії контролю, зворотний зв'язок викладача і студентів, а також самоконтроль і взаємоконтроль в академічній групі, формувальне використання завдань, вправ і тестів, які є логічним продовженням підсумкового контролю.

Формування МІКК майбутніх викладачів німецької мови під час їхньої самостійної роботи передбачає експліцитний контроль мовної і мовленнєвої компетентностей, зміст яких взаємопов'язаний із лінгвосоціокультурною компетентністю. Зосередимо нашу увагу на здійсненні самоконтролю й самооцінювання лексичної компетентності в умовах міжкультурної комунікації.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Питання контролю / самоконтролю, оцінювання / самооцінювання висвітлюється у працях вітчизняних лінгводидактів таких як С.Ю. Ніколаєва (2008), О.Б. Тарнопольський і М.Р. Кабанова (2020), О.Б. Бігич та ін. (2013), Н.Ф. Бориско (2001), А.М. Жовківський і В.І. Кушнерик (2007), Т.М. Олендр (2015) та ін. Науковці зазначають, що результативність сформованих іншомовних навичок і вмінь залежить від якості їх контролю й оцінювання. С.Ю. Ніколаєва виокремлює основні об'єкти контролю у навчанні ІМіК, де мовна правильність посідає перше місце з-поміж інших якісних показників у мовленнєвій компетентності (Ніколаєва, 2008, с. 236).

У контексті компетентісно- й комунікативно-діяльнісного підходів із урахуванням предметного й процесуального аспектів змісту МІКК (Свиридюк, 2022) детермінуємо контроль як виявлення рівня сформованості мовленнєвих навичок і вмінь, визначення характеру протікання цього процесу, діагностику труднощів, яких зазнають ті, хто вчиться, та перевірку ефективності запроваджених прийомів, способів і методів навчання (Редько, 2020, с. 101).

Формувальний контроль / самоконтроль передбачає в освітньому процесі перманентність і систематичність, що може відбуватись у поточному, тематичному й рубіжному контролі як його видах. На підставі визначених критеріальних параметрів формувальний контроль виконує роль моніторингу сформованих навчальних досягнень (Редько та ін., 2013). Контроль, за допомогою якого формуються ставлення до навчально-пізнавальних дій, а також іншомовні навички і вміння, і, результатом

якого є рефлексія викладача або того, хто вчиться, створює підґрунтя для внесення коректив з метою адаптації до мовно-комунікативного середовища і сприяння творчій мисленнево-мовленнєвій діяльності комунікантів.

Аналіз освітньої програми для студентів-магістрантів (спеціальність 014 Середня освіта, спеціалізація Німецька мова і друга західноєвропейська мова, зарубіжна література, методика навчання іноземних мов і культур у закладах вищої освіти), які навчаються у Київському національному лінгвістичному університеті дає нам підстави констатувати, що об'єкти навчання і контролю лінгвістичної компетентності інтеріоризують у зміст фахових компетентностей, що виокремлює модель формувального контролю на завершальному етапі здобуття другого рівня вищої освіти (Освітня програма).

Мета статті – розкрити значення формувального контролю лексичної компетентності як складника МІКК майбутніх викладачів німецької мови.

Виклад основного матеріалу. Лінгвістична компетентність як складова МІКК стає домінантою в освітньому процесі для навчання іншомовного спілкування й усвідомлення взаємозв'язку між мовою та культурою народів, мова яких вивчається. Рівень володіння компетентністю повинен відповідати вимогам Типової програми з німецької мови (*Curriculum*, 2004), укладеної на основі Загальноєвропейських рекомендацій ради Європи.

Особливості використання мовних засобів під час здійснення іншомовної комунікативної діяльності доводять методисти як вітчизняного так і зарубіжного науково-освітнього простору, зокрема О.Б. Тарнопольський і М.Р. Кабанова (2020), О.Б. Бігич та ін. (2013), Н. Басай (Редько та ін., 2013), К. Reinke (2016), W. Steinig, Н-В. Huneke (2015) та ін. У процесі теоретичного осмислення визначення лінгвістичної складової у навчанні й вивченні МІКК науковці одноголосно стверджують, що результативність використання мовних засобів залежить від низки принципів, які пов'язані із рівнем іншомовної підготовки; цілями підготовки; віком тих, хто вчиться, й етапом навчання; контекстом їхньої діяльності.

У контексті формування МІКК у майбутніх викладачів, які вивчають німецьку мову протягом одного року відповідно до освітньої програми, важливою умовою є вдосконалення іншомовних комунікативних здібностей і подальше формування мовленнєвих навичок і вмінь міжкультурного спілкування, процес якого передбачає набуття знань ведення діалогу на межі двох іншомовних культур у сфері професійного й повсякденного життя.

Лінгвістична база німецької мови слугує фундаментом для формування мовної картини світу, виконує функцію соціальної взаємодії в реальних ситуаціях міжкультурного спілкування. Із дотриманням норм функціонування мовних засобів у процесі іншомовного спілкування той, хто вивчає мову, переосмислює себе як мовну особистість, яка повинна розуміти інших і бути зрозумілою для них. Грамотність і чистота мовлення, дотримання нормативної німецької мови є візитною карткою викладача-словесника, його комунікативних здібностей як фахівця, так і представника іншої культури, межа якої є лише для усвідомлення і відкриття культур тих країн, мова яких вивчається.

У філософському вимірі володіння мовою відтворює багатогранність культурного світу мовця, в якому живуть національно-специфічні ознаки нації, етнокультурної спільноти, і стають вони відчутно реальними через слово.

Оволодіння лексичним аспектом дає можливість сформуванню мовної картини світу іншої етнолінгвокультури. Тому точність використання лексико-фразеологічних одиниць у мовленні та контроль над ними дозволяють якнайпривабливіше відтворити світобачення німецькою мовою, усвідомити ціннісний зміст культурно маркованого

поняття, зрозуміти концепти, відображені у слові. Навчальна ефективність можлива, якщо об'єктами контролю є знання, навички і вміння використання лексичних одиниць на рівні дискурсивно-комунікативної діяльності.

Доповнення сфери ділової активності та педагогічної діяльності німецькою мовою майбутніх викладачів відбувається за рахунок лінгвістичних, методичних і педагогічних термінів, а також тих термінологічних одиниць, які сприяють комунікації у межах фахової підготовки.

Важливо зазначити, що ознакою національного комунікативного стилю німецької мови є вживання модальних часток, наприклад: *doch, denn, mal, aber, ja* тощо, функція яких полягає лише в емоціональній складовій комунікативного акту (Шмир, 2020, с. 139). Лінгвісти виокремлюють частки як засіб впливу на адресата. Так, модальна частка *denn* вживається, зазвичай, у питальних реченнях та виражає цікавість (*Was glaubst du denn?*); сумнів (*Ist das denn richtig?*); безпорадність (*Was soll ich denn tun?*). Модальні частки можуть використовуватись групами, що ускладнює розуміння контекст інформації, наприклад: *Das ist mir nun aber doch zu viel!* Таке речення у ситуації передає емоційну стриманість комуніканта. Модальні частки не несуть семантичного навантаження, але, як бачимо, мають місце у реченні. Тому такі лексичні одиниці повинні бути пов'язані із соціально-комунікативною ситуацією, оскільки можуть визначати правила перебігу дискурсу.

На основі аналізу освітньої програми ми визначили ті фахові компетентності, які найбільшою мірою мають контрольно-оцінювальні характеристики мовної компетентності, що підсилює формувальний контроль під час формування німецькомовних лексичних навичок. Зіставимо об'єкти контролю лексичної компетентності майбутніх викладачів німецької мови із низкою фахових компетентностей освітньої програми (Освітня програма), якими повинні оволодіти студенти-магістранти з метою набуття професійного орієнтованих здібностей і рівня C2.2. компетентного користувача німецької мови (див. табл. 1).

Отже, об'єкти контролю лексичної компетентності корелюють із фаховими компетентностями і є безпосереднім засобом для досягнення практичних і професійно спрямованих цілей, які реалізуються у здатності особистості використовувати мовний потенціал у дискурсивно-комунікативній діяльності. Результативність контролю залежить від певних лінгвістичних стратегій, виражених через прийоми, методи і технології, а також способи їх реалізації. З цією метою мовні та мовленнєві дії як засіб визначення рівня навчальних досягнень з лексичної компетентності для поточного контролю / самоконтролю можуть бути такими:

1. Знайдіть відповідність між фразеологічними одиницями і поясненнями до них.
2. Доберіть синоніми / антоніми до поданих слів.
3. Проаналізуйте значення словотворчих елементів наведених слів.
4. Доповніть речення текст дієсловами (іменниками, прикметниками, числівниками, ...) у правильній формі.
5. Виправте лексичні помилки.
6. Визначте реалії (безеквівалентну, фонову лексику) у запропонованому списку слів.
7. Зіставте значення слів з рідною мовою.
8. Замініть фразеосполучення дієсловами.
9. Перефразуйте речення відповідно стилю і регістру.
10. Визначте національну приналежність слова.
11. Замініть фразеологізми іншими словами.
12. Підкресліть слова, які виокремлюють національний стиль німецької мови у повсякденному спілкуванні.

Таблиця 1

**Об'єкти контролю лексичної компетентності
із урахуванням освітньої програми майбутніх викладачів німецької мови
(спеціальність 014 Середня освіта, спеціалізація Німецька мова
і друга західноєвропейська мова, зарубіжна література,
методика навчання іноземних мов і культур у закладах вищої освіти)**

Фахові компетентності майбутнього викладача	Об'єкти контролю лексичної компетентності
ФК 1. Здатність ефективно спілкуватися німецькою мовою в загальнокультурних і професійно орієнтованих ситуаціях.	Реалізація лексико-фразеологічних одиниць в усному і писемному мовленні; розпізнавання і розуміння лексико-фразеологічних одиниць у читанні й аудіюванні; дотримання лексичної сполучуваності на рівні фрази, речення, тексту.
ФК 2. Здатність чітко й виразно висловлювати думку, використовувати знання законів техніки мовлення, норм терміновживання та вимог наукового стилю.	Розуміння зв'язку слова із загальним контекстом; розуміння внутрішньолексичних зв'язків, таких як синоніми, антоніми, фразеологічні єдності, ідіом); усвідомлення семантичної цінності слова, різних значень слів, конотативне їх використання; розуміння меж використання слова, початкової форми, а також похідних слів; знання способів словоскладання, вербально-семантичної єдності із морфолого-синтаксичними явищами у тексті.
ФК 16. Здатність до ефективного міжособистісного спілкування німецькою мовою в освітніх, загальнокультурних і професійно орієнтованих ситуаціях в умовах міжкультурної комунікації.	Використання прагмем у певних комунікативних ситуаціях; розуміння лексичного узусу національних варіантів німецької мови.
ФК 17. Здатність здійснювати виховання здобувачів освіти засобами німецької мови.	Дотримання правил перефразування на вербально-семантичному рівні; усвідомлення ціннісної картини світу, яка є частиною мовної і концептуальної картини світу під час комунікативної діяльності німецькою мовою; використання національних варіантів німецької мови відповідно до соціально-комунікативної потреби.
ФК 21. Здатність використовувати німецьку мову як мету і засіб навчання.	Реалізація лексико-фразеологічних одиниць в усному і писемному мовленні; розпізнавання і розуміння лексико-фразеологічних одиниць у читанні й аудіюванні; розрізнення і використання семантичних відтінків слів, фразеологізмів, закономірностей лексичної словосполучуваності у рецептивних і продуктивних видах мовленнєвої діяльності німецькою мовою.

Вправи і завдання є невід'ємним складником формувального контролю, що надає педагогічному іншомовному дискурсу перманентного вправління, моніторингу, перевірки набутої якості використання лексичних навичок у контексті міжкультурної комунікації.

З урахуванням багатьох компонентів контролю, зокрема формувального контролю, уможлиблюється створити модель, відповідно до якої відбувається функціонування постійної перевірки знань, навичок і вмінь для усвідомлення результативності навчання і вивчення ІМіК майбутніх викладачів німецької мови. До компонентів моделі формувального контролю відносимо:

- ✓ конкретизовані викладачем знання, навички і вміння - об'єкти контролю;
- ✓ критерії і параметри оцінювання використання мовного матеріалу;
- ✓ групи вправ для вдосконалення навичок і вмінь використання мовних засобів у всіх видах мовленнєвої діяльності;
- ✓ бланки для самооцінювання результативності реалізації мовних засобів;
- ✓ самоконтроль / взаємоконтроль, зворотний зв'язок з викладачем, програмою з практичної дисципліни німецької мови та освітньою програмою зі спеціальності.

Наведемо приклади вправ щодо здійснення формувального контролю лексичної компетентності майбутніх викладачів німецької мови.

Приклад умовно-комунікативної рецептивно-продуктивної вправи із застосуванням проблемного методу навчання із повною автономією

Мета: удосконалення професійно спрямованих умінь використання прислів'їв як національно-культурної особливості мови

Прийом: зачитування прислів'їв та інтерпретація їхнього лексико-семантичного значення

Aufgabe. "Ein Sprichwort ist ein kurzer Satz, der sich auf lange Erfahrung gründet" (Miguel de Cervantes). Sprichwörter und deren Bedeutung lernt man über den Umgang damit. Im Unterricht lassen Sie Ihre Studierenden einige Sprichwörter auswendig lernen.

Lesen Sie die Sprichwörter (oder hören Sie sich an) und bestimmen Sie, für welche grammatische Erscheinung sie von großer Bedeutung sind.

- ✓ Eine Hand wäscht die andere.
- ✓ Der Apfel fällt nicht weit vom Stamm.
- ✓ Viele Köche verderben den Brei.
- ✓ Die Katze lässt das Mäusen nicht.
- ✓ Die Ratten verlassen das sinkende Schiff.
- ✓ Mit Speck fängt man Mäuse.
- ✓ In der Not frisst der Teufel Fliegen.

Контроль: взаємоконтроль у групі

Виконання зазначеної вправи на етапі рефлексії й формувального контролю передбачає розв'язання когнітивної проблеми студентами-магістрантами, пов'язаної із розумінням значення прислів'їв, умінням їх використовувати як прагми у певній комунікативній ситуації з метою згоди; підсилення смислу сказаного або написаного; підтвердження результату; надання поради; застереження від помилок; урахування життєвого досвіду мовців. Крім того, студенти-магістранти намагаються інтерпретувати прислів'я відповідно до дискурсивної діяльності, коли повчальний зміст надає спілкуванню національно-культурного колориту і визначає ціннісні орієнтири емоційно-вольової сфери мовців через призму німецькомовної картини світу. В процесі інтерпретації майбутній викладач звертає увагу на використання сильних дієслів у теперішньому часі, що є маркантним у дотриманні норм і правил літературної німецької мови. Контроль відбувається з боку партнерів по

спілкуванню у процесі говоріння кожного студента-магістранта, які, в свою чергу, мають можливість доповнювати, уточнювати, покращувати, погоджуватись або не погоджуватись із висловлюваннями. З цією метою вони використовують вербальні та невербальні засоби, щоб створити і зберегти комфортну комунікативну атмосферу, зокрема: *Ich würde Folgendes sagen. Man könnte eine Regel mit einem Beispiel / einem Bild veranschaulichen. Super! Das freut mich. Es wäre gut, das plausibel zu machen. So ist es. Bitte, nicht vom Thema ablenken!*

Виконуючи таку вправу, студенти-магістранти мають можливість удосконалювати власну лексичну компетентність, зіставити дві мовних картини світу українською та німецькою мовами, зазначити важливість вивчення культуромовних лексичних одиниць, які часто несуть імпліцитно виражену інформацію, що виокремлює міжкультурний аспект навчання і вивчення ІМіК.

Контроль розуміння комунікативної поведінки під час письмового дискурсу пропонуємо здійснити за допомогою наступної вправи, використовуючи культурний асимілятор.

Приклад комунікативної продуктивної вправи з використанням культурного асимілятора із повною автономією

Мета: сенсибілізація комунікативної поведінки в умовах письмового дискурсу представників української та німецької лінгвокультур

Приєм: ведення дискусії, пояснення, зіставлення комунікативної поведінки представників двох лінгвокультур

Aufgabe: Nach Untersuchungen des amerikanischen Wissenschaftlers E. T. Hall gilt die Kultur als “verborgene Dimension”. “Die verborgene Seite der Kultur” kann oft die Gesprächspartner trotz bester Absichten gegenseitig vor den Kopf stoßen.

Was soll man über die Kultur des Landes wissen, dessen Sprache man lernt?

Da kommt eine kommunikative Situation ins Spiel, in der ein Deutscher, Vermieter, das kommunikative Verhalten der Ukrainer, die eine Unterkunft suchen, nicht richtig verstehen und keinen passenden Bescheid geben kann.

Auf die Anzeige für eine Wohnung hat ein deutscher Vermieter folgende Antworten bekommen: “Guten Tag, ich hatte Interesse. LG” oder “Hallo, wann kann ich die Wohnung sehen?”

Sind diese Formulierungen mit der verborgenen Kultur der Ukrainer verbunden? Wie? Welche Verbesserungsmöglichkeiten gibt es für die Ukrainer in dieser Situation? Wie kann man das Vertrauen zum Gesprächspartner aufbauen?

Fragen:

Wie könnte in diesem Beispiel ein erfolgreicher Kontakt hergestellt werden?

Wodurch können Vorbehalte gegen eine fremde Person abgebaut werden? Mit welchen Formulierungen und mit welchen Informationen kann das notwendige Vertrauen zwischen den Gesprächspartnern hergestellt bzw. verbessert werden?

Auf welche Erwartungen des Deutschen müsste ein ukrainischer Mietinteressent eingehen, damit seine Bewerbung auf eine Mietwohnung Erfolg haben kann?

Kontrolle: взаємоконтроль у групі

Комунікативна проблема полягає у нерозумінні німцем коротких електронних повідомлень, які складаються лише зі скорочень, наприклад, *LG (Liebe Grüße)* або фрази “*Hallo, wann kann ich die Wohnung sehen?*” У німецькомовній культурі письмове прощання *LG*, що означає в українській культурі “з найкращими побажанням”, використовується лише у колі знайомих, друзів, а не в листах із незнайомими комунікантами. В цій ситуації німець є новою людиною для тих українців, які надіслали йому повідомлення, щоб засвідчити інтерес до квартири,

яку він здає в оренду. Проте для німця таке писемне спілкування викликало обурення, і він не міг дійти висновку, чи запрошувати тих українців, які написали у такий спосіб повідомлення, для укладання договору про оренду житла. Німець запитує, як треба було б відреагувати письмово, щоб успішно встановити контакт з комунікантом; за допомогою яких формулювань і з якою інформацією треба було б продовжити письмову комунікацію; що чекає німця, якщо українець уникає повної про себе інформації, щоб орендувати житло; як можна вибудовувати довіру у такій комунікації?

Проблемна комунікативна ситуація потребує першочергово від студентів-магістрантів знань про природу культурного устрою пересічного українця, для якого "Образ-Я" пересікається із колективістським стандартом поведінки у суспільстві. Крім того, студенти-магістранти обговорюють, які вербально-семантичні засоби треба використовувати під час написання електронних листів відповідно до потреб комунікантів, що є важливим для будь-якого листа - текстового дискурсу. Дискурс конкретизує типову соціально-комунікативну ситуацію і потребує відповідних культурологічних знань і когнітивно-комунікативних умінь встановлювати контакт, підтримувати його або за потреби розривати. Як варіант контролю, студенти-магістранти можуть написати електронного листа, в якому дотримуються всіх комунікативних норм здійснення дискурсу згідно із обставинами, та, порівнюючи їх у групі, вчать вибирати кращі формулювання, в яких лексична компетентність допомагає конкретизувати їхні значення і вплив на представника німецькомовної культури. Отже, добір лексико-фразеологічних одиниць як один із засобів навчання має на меті урегулювати взаєморозуміння між співрозмовниками та формувати "здатність ефективного міжособистісного спілкування" (Освітня програма ФК 16). Культурний асимілятор з метою формування навичок і вмінь говоріння уможлиблює студентам-магістрантам занурюватись у специфіку мовно-мовленнєвих засобів німецькою мовою у поєднанні із знанням про емоційно-вольовий аспект представників тієї країни, мова і культура якої вивчається.

За допомогою вправ і завдань, що входять до змісту формування у майбутніх викладачів німецької мови МІКК формувальний контроль покликаний діагностувати й удосконалювати навички і вміння тих, хто вчиться, в ході здійснення навчально-пізнавальних дій. Психологічна розкутість і внутрішня мотивація до розв'язання проблемних комунікативних завдань стимулює когнітивні й метакогнітивні стратегії навчання майбутніх викладачів на рівні міжкультурної комунікації.

Висновки і перспективи подальших наукових розвідок. Таким чином, контроль / самоконтроль, оцінювання / самооцінювання як невід'ємний складник педагогічного взаємозв'язку між викладачем і студентами-магістрантами, як змістовий чинник навчального-пізнавальної діяльності в умовах їхньої самостійної роботи забезпечує результативність формування навичок і вмінь іншомовного спілкування. Формувальні характеристики контролю оптимізують освітній процес, створюючи у ньому атмосферу адаптації до подолання труднощів у комунікативній діяльності німецькою мовою. Об'єкти контролю зазнають інтенсивної перевірки за допомогою вправ і тестових завдань, стають орієнтиром якості сформованих навичок і вмінь, відпрацьованих автоматизмів згідно із соціально комунікативною ситуацією.

Здійснення формувального контролю лексичної компетентності як складової МІКК потребує інноваційних методів і технологій, використання яких є перспективним завданням представленого дослідження. Вбачаємо розроблення мовного портфоліо як засобу самоконтролю і саморефлексії в умовах формування німецькомовної компетентності в міжкультурному контексті.

ЛІТЕРАТУРА

- Бориско, Н. Ф. (2001). *Сам себе методист или советы изучающему иностранный язык*. Фирма “ИНКОС”.
- Жовківський, А. М., & Кушнерик, В. І. (2007). *Методичні засади навчання німецької мови у середній школі*. Книги ХХІІІ.
- Ніколаєва, С. Ю. (2008). *Основи сучасної методики викладання іноземних мов (схеми і таблиці)*. Ленвіт.
- Олендр, Т. М. (2015). Деякі проблеми використання інноваційних технологій контролю й оцінювання знань студентів на заняттях з іноземної мови за професійним спрямуванням. *Педагогічні науки: теорія, історія, інноваційні технології*, 4, 355–364.
- Освітня програма 014 “Середня освіта”, спеціалізація – “Німецька мова і друга західноєвропейська мова, зарубіжна література, методика навчання іноземних мов і культур у закладах вищої освіти”*. <https://knlu.edu.ua/osvita/osvitno-profesiini-prohramy.html>
- Редько, В. Г. (Ред.). (2020). *Дидактичні та методичні засади компетентісно орієнтованого навчання іноземних мов у початковій школі*. Конві Прінт.
- Редько, В. Г., Плахотник, В. М., Полонська, Т. К., Пасічник, О. С., Басай, Н. П., Коротков, О. М., Алексеєнко, І. В., & Радченко, Ю. П. (2013). *Лінгводидактичні засади навчання іноземної мови учнів старших класів загальноосвітніх навчальних закладів*. Педагогічна думка.
- Свиридюк, В. П. (2022). Предметний аспект змісту формування міжкультурної комунікативної компетентності майбутніх викладачів німецької мови. *Іноземні мови*, 3–4, 11–18.
- Тарнопольський, О. Б., & Кабанова, М. Р. (2020). *Методика викладання іноземних мов у вищій школі*. Нова Книга.
- Шмир, М. Ф. (2020). *Дидактичні основи реалізації діяльнісного підходу в процесі підготовки вчителя іноземної мови* [Докторська дисертація, Тернопільський національний педагогічний університет імені Володимира Гнатюка, Тернопіль, Україна].
- Ballweg, S., & Stork, A. (2008). DaF-Lehrende und das Europäische Sprachenportfolio. *Info DaF*, 35(4), 390–400.
- Curriculum: für den sprachpraktischen Deutschunterricht an pädagogischen Fakultäten der Universitäten und pädagogischen Hochschulen*. (2004). Ленвіт.
- Reinke, K., & Hirschfeld, U. (2016). *Phonetik im Fach Deutsch als Fremd- und Zweitsprache*. Erich Schmidt Verlag.
- Steinig, W., & Huneke, H.-W. (2015). *Sprachdidaktik Deutsch: Eine Einführung (Grundlagen der Germanistik (GrG), Band 38) (5. Auflage)*. Erich Schmidt Verlag. Berlin.

REFERENCES

- Borisko, N. F. (2001). *Sam sebe metodist ili sovety izuchajushhemu inostrannyj jazyk*. Firma “INKOS”.
- Zhovkivs'kyj, A. M., & Kushneryk, V. I. (2007). *Metodychni zasady navchannia nimets'koi movy u serednij shkoli*. Knyhy KhKhSh.
- Nikolaieva, S. Yu. (2008). *Osnovy suchasnoi metodyky vykladannia inozemnykh mov (skhemy i tablytsi)*. Lenvit.

- Olendr, T. M. (2015). Deiaiki problemy vykorystannia innovatsijnykh tekhnolohij kontroliu j otsiniuvannia znan' studentiv na zaniattiakh z inozemnoi movy za profesijnym spriamuvanniam. *Pedahohichni nauky: teoriia, istoriia, innovatsijni tekhnolohii*, 4, 355–364.
- Osvitnia prohrama 014 “Serednia osvita”, spetsializatsiia – “Nimets’ka mova i druha zakhidnoevropejs’ka mova, zarubizhna literatura, metodyka navchannia inozemnykh mov i kul’tur u zakladakh vyschoi osvity”. <https://knlu.edu.ua/osvita/osvitno-profesiini-prohramy.html>
- Red’ko, V. H. (Red.). (2020). *Dydaktychni ta metodychni zasady kompetentnisno oriietovanoho navchannia inozemnykh mov u pochatkovij shkoli*. Konvi Print.
- Red’ko, V. H., Plakhotnyk, V. M., Polons’ka, T. K., Pasichnyk, O. S., Basaj, N. P., Korotkov, O. M., Aliksieienko, I. V., & Radchenko, Yu. P. (2013). *Linhvodydaktychni zasady navchannia inozemnoi movy uchniv starshykh klasiv zahal’noosvitnikh navchal’nykh zakladiv*. Pedahohichna dumka.
- Svirydiuk, V. P. (2022). Predmetnyj aspekt zmistu formuvannia mizhkul’turnoi komunikativnoi kompetentnosti majbutnikh vykladachiv nimets’koi movy. *Inozemni movy*, 3–4, 11–18.
- Tarnopol’s’kyj, O. B., & Kabanova, M. R. (2020). *Metodyka vykladannia inozemnykh mov u vyschij shkoli*. Nova Knyha.
- Shmyr, M. F. (2020). *Dydaktychni osnovy realizatsii diial’nisnogo pidkhodu v protsesi pidhotovky vchytelia inozemnoi movy* [Doktors’ka dysertatsiia, Ternopil’s’kyj natsional’nyj pedahohichnyj universytet imeni Volodymyra Hnatiuka, Ternopil’, Ukraina].
- Ballweg, S., & Stork, A. (2008). DaF-Lehrende und das Europäische Sprachenportfolio. *Info DaF*, 35(4), 390–400.
- Curriculum: für den sprachpraktischen Deutschunterricht an pädagogischen Fakultäten der Universitäten und pädagogischen Hochschulen. (2004). Lenvit.
- Reinke, K., & Hirschfeld, U. (2016). *Phonetik im Fach Deutsch als Fremd- und Zweitsprache*. Erich Schmidt Verlag.
- Steinig W., Huneke, H.-W. (2015). *Sprachdidaktik Deutsch: Eine Einführung* (Grundlagen der Germanistik (GrG), Band 38) (5. Auflage). Erich Schmidt Verlag. Berlin.